

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ŠUMARSTVA

Na temelju članka 100. Zakona o šumama ("Narodne novine", br. 52/90 - pročišćeni tekst, 9/91, 61/91, 26/93 i 76/93), ministar poljoprivrede i šumarstva donio je

PRAVILNIK O UREĐIVANJU ŠUMA

I. OPĆA ODREDBA

Članak 1.

Ovim pravilnikom propisuje se način izrade šumskogospodarske osnove područja (u daljnjem tekstu: šumskogospodarska osnova), osnove gospodarenja gospodarskom jedinicom (u daljnjem tekstu: osnova) i programa za gospodarenje šumama (u daljnjem tekstu: program).

II. ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak 2.

Prema namjeni donesenoj Zakonom o šumama (u daljnjem tekstu: Zakon) šume mogu biti gospodarske, zaštitne i šume s posebnom namjenom.

Šumsko zemljište, u smislu ovoga pravilnika, razvrstava se na:

1. obraslo drvećem;
2. neobraslo:
 - a) proizvodno (čistine, kamenjari i sl.);
 - b) neproizvodno (prosjeke, svijetle pruge uz prometnice šire od 3 m, stovarišta, planinske rudine i sl.);
3. neplodno (šumske prometnice šire od 3 m, vodotoci, kanali, močvare, ljuti krš, površine pod građevnim objektima, šljunčare, kamenolomi i sl.).

Članak 3.

Šume i šumska zemljišta iz članka 2. stavka 1. i 2. točke 1. i 2. a) ovoga pravilnika razvrstavaju se po uređajnim razredima.

Uređajni razred određuje se prema namjeni šume i šumskog zemljišta, glavnoj vrsti drveća na temelju koje se određuju cilj gospodarenja, vrijeme ophodnje odnosno promjera sječive zrelosti, bez obzira na to u kojem se omjeru nalazi glavna vrsta drveća u smjesi i prema načinu postanka.

Šume koje rastu na nagibima većima od 50o izlučuju se u posebne uređajne razrede radi zaštite tla, prometnica i drugih objekata od erozije i poplava.

Članak 4.

Za sve gospodarske šume određuju se ekološkogospodarski tipovi i boniteti.

Ekološkogospodarskim tipom smatra se određena površina šume i šumskog zemljišta koja ima slične ekološke i gospodarske značajke o kojima ovisi normalan način gospodarenja. Ekološkogospodarski tip šume i šumska zemljišta određuju se na temelju geološke podloge, šumske zajednice, vrste tla, klime, uzgojnih značajki, proizvodnih mogućnosti i vrijednosti sastojina. Za svaki ekološkogospodarski tip šume i šumskog zemljišta određuje se najpovoljniji sastojinski oblik, ophodnja, promjer sječive zrelosti, normalna proizvodnja i njezina vrijednost.

Bonitet staništa sastojine određuje se na temelju ukupne proizvodnje drvene mase u dobi najvećeg poprečnog dobnog sveukupnog prirasta i utvrđene ophodnje sastojina prema glavnoj vrsti drveća na temelju prirasno-prihodnih tablica.

Članak 5.

Regularnu šumu čine jednodobne sastojine, a prebornu šumu raznodobne sastojine.

Sastojina je dio šume koji se razlikuje od ostalih dijelova šume po vrsti drveća, dobi i stadiju razvitka, načinu postanka, uzgojnom obliku i načinu gospodarenja.

Članak 6.

Prema vrsti drveća (omjeru smjese) sastojine su:

1. čiste - u kojima je jedna vrsta drveća zastupljena sa više od 90 posto drvene zalihe prema ukupnoj drvnoj zalihi;
2. mješovite - u kojima su, uz glavne vrste, zastupljene i druge vrste drveća. ali većim udjelom od 10 posto ukupne drvene zalihe.

Vrste drveća, iskazuju se posebice:

1. bjelogorica: bukva, lužnjak, kitnjak, cer, medunac, crnika, jasen, gorski javor, mliječ, gluhač, brijest, obični grab, trešnja, crni grab, bjelograbić, pitomi kesten, bagrem, ostala

tvrda bjelogorica (OTB), lipa, breza, domaća topola, euroameričke topole, vrba, joha i ostala meka bjelogorica (OMB);

2. crnogorica: jela, smreka, obični bor, crni bor, alepski bor, primorski bor, borovac, ariš, duglazija i ostala crnogorica (OC).

Iskazuju se i druge vrste drveća, ako su od gospodarske vrijednosti.

Članak 7.

Prema dobi i stadiju razvitka sastojine se razvrstavaju na:

1. mlade sastojine, starosti do polovice ophodnje u stadiju razvitka:

a) ponik - biljčice starosti do jedne godine;

b) podmladak - biljke starije od jedne godine do dobi kada se oblikuje debalce i krošnja;

c) mladik - stabalca koja imaju oblikovano deblo i krošnju;

d) koljik - stabalca prosječnoga prsnog promjera od 5 do 7 cm;

e) letvik - stabalca prosječnoga prsnog promjera od 7 do 15 cm;

f) stadij odraslih stabala - stabla prosječnoga prsnog promjera većeg od 15 cm do polovice ophodnje;

2. srednjodobne sastojine, starosti iznad polovice do dvije trećine ophodnje;

3. starije sastojine, starosti veće od dvije trećine ophodnje;

4. stare sastojine, starosti zadnjeg dobnog razreda;

5. panjače, šikare i makije u stadiju razvitka:

a) tankih stabala, promjera srednjega plošnog stabla manjeg od 10 cm;

b) srednjih stabala, promjera srednjeg plošnog stabla od 10 do 20 cm;

c) debelih stabala, promjera srednjeg plošnog stabla većeg od 20 cm.

Članak 8.

Prema načinu postanka sastojine su:

1. visoke (sjemenjače) - nastale od stabala pretežno iz sjemena ili sadnica;

2. srednje (srednja šuma) - nastale od stabala dijelom iz sjemena, dijelom iz panja, gdje se jednom gospodari kao sjemenjačom, a drugom kao panjačom.

3. niske:

a) panjače - nastale pretežno od stabla iz panja;

b) šikare - degradirane panjače u kojima, osim drveća, u istoj etaži sudjeluje i grmlje;

c) šibljaci - degradacijski oblici šikara, a čini ih grmlje uglavnom šibljasta oblika;

d) makije - degradacijski stadiji - crnikovih šuma niskog uzgojnog oblika;

e) garizi - degradirane makije otpornih grmolikih zimzelenih vrsta sa sklopom manjim od 0,5;

4. plantaže - umjetno podignute sastojine uz primjenu agrotehničkih mjera s mogućnosti iskorištenja međuprostora.

Članak 9.

Prema uzgojnom obliku i načinu gospodarenja sastojine su:

1. jednodobne - stabla glavne sastojine podjednake visine, debljine i starosti, kojima se sastojinski gospodari;

2. raznodobne - stabla različite visine, debljina i starosti po jedinici površine, koje se prirodno obnavljaju, a gospodarenje je stablimično ili grupimično.

Gospodarenje sastojinama iz stavka 1. točke 2. ovoga članka provodi se u šumama jele s ostalim vrstama drveća, a može i u šumama na visokom kršu, šumama posebne namjene i u šumama koje imaju značajnu zaštitnu funkciju.

Članak 10.

Prema raspodjeli stabala sastojina može biti:

1. stablimična - raspored stabala različitog promjera i različite visine u prebornim šumama, odnosno različitih vrsta drveća u regularnim šumama;

2. grupimična - raspored stabala podjednakog promjera i podjednake visine, odnosno vrsta drveća na površini većoj od 10 ari, a manjoj od jedan hektar.

Članak 11.

Unutar uređajnog razreda, sastojine se u regularnim šumama razvrstavaju po dobnoj strukturi, a u prebornim šumama po debljinskoj strukturi.

Drvena zaliha se iskazuje iznad taksacijske granice koja iznosi 10 cm, a razvrstava se po debljinskim stupnjevima od 5 cm čije su sredine 12.5 cm (debljinski stupanj 3), 17.5 cm (debljinski stupanj 4) i dalje, osim u šikarama, šibljacima, makijama, garizima i sastojinama prvog i drugog dobnog razreda gdje taksacijska granica može biti niža.

Članak 12.

Starost jednodobnih sastojina određuje se na temelju evidencije o godini osnutka odnosno brojenjem godina na panju triju srednje plošnih stabala.

Raspon dobnih razreda kod jednodobnih sastojina iznosi:

- 5 godina za ophodnje do 30 godina;
- 10 godina za ophodnje do 60 godina;
- 20 godina ophodnje više od 60 godina.

Za svaki dobní razred jednodobnih sastojina unutar određenog uređajnog razreda iskazuju se podaci o površini te drvnoj zalihi i prirastu, razvrstani po vrsti drveća.

Za raznodobne sastojine unutar uređajnog razreda iskazuju se podaci o:

1. strukturi drvne zalihe u tri debljinska razreda:
 - I. od 10 do 30 cm;
 - II. od 31 do 50 cm;
 - III. od 51 cm naviše;
2. normali temeljenoj na visini dominantnih stabala;
3. omjeru smjese prema drvnoj zalihi razvrstano po vrstama drveća.

Članak 13.

Obrast sastojine iskazuje se u stotinkama cijelog broja kao količnik odnosa:

- u jednodobnim sastojinama usporedbom stvarne s normalnom temeljnicom;
- u raznodobnim sastojinama usporedbom stvarne drvne zalihe i normalne drvne zalihe.

Normalna temeljnica odnosno drvena zaliha određuje se primjenom prirasno-prihodnih tablica domaćih autora (u daljnjem tekstu: prirasno-prihodne tablice).

Obrast se iskazuje kao:

1. normalni obrast, iznad 0.80;
2. manji od normalnog, od 0.50 do 0.80;
3. slab, do 0.50;

Iznimno od stavka 1. ovoga članka, u prvom dobnom razredu jednodobnih sastojina obrast se ocjenjuje prema obrasloj površini.

Obrast se ne određuje za sastojine u kojima je započeta oplodna sječa.

U dendrometrijskoj obradi obrast se iskazuje prema stavku 1. i 3. ovoga članka.

Članak 14.

Sklop sastojine je stupanj zastiranja tla krošnjama ili pokrovnost.

Kod jednodobnih sastojina razlikuje se:

1. veoma gust sklop, kad krošnje zadiru jedna u drugu;
2. gust sklop, kad krošnje mjestimično zadiru jedna u drugu i dodiruju se;
3. potpun sklop, kad su krošnje pravilno raspoređene i međusobno se dodiruju;
4. nepotpun sklop, kad postoje takvi razmaci između krošanja pojedinih stabala da u njihove prostore ne može stati krošnja normalno razvijenog stabla;
5. rijedak sklop, kad je sklop prekinut, a krošnje pojedinih susjednih stabala tako razmaknute da između njih može stati jedna krošnja ili više krošanja normalno razvijenih stabala;
6. progaljen sklop, kad je otvor u sastojini nastao prekidom sklopa i ne može se više zatvoriti krošnjama susjednih stabala;
7. plješine, razgoljene manje površine, ne veće od 0.1 ha;
8. čistine veće od 0,1 ha, površine koje nisu obrasle šumskim drvećem.

Kod raznodobnih sastojina tlo je višestruko zastrto krošnjama, a progale, plješine i čistine iskazuju se kao kod jednodobnih sastojina.

Članak 15.

Sastojina se prema kakvoći ocjenjuje kao:

1. veoma dobre kakvoće - ako su stabla sa više od 1/2 visine čista od grana, s jednom do dvije sljepica;
2. dobre kakvoće - ako su stabla od 1/3 do 1/2 visine čista od grana i slabije zakrivljena, od 1/3 do 1/2 visine čista od grana s po jednom sljepicom ili kvrgom na 1 m dužine debla ili iznad 1/2 visine čista od grana s po dvije sljepice ili kvrge na 1 m dužine debla;
3. srednje kakvoće - ako su stabla do 1/3 visine ili niže čista od grana s većim pogreškama nego stabla sastojine veoma dobre i dobre kakvoće;
4. loše kakvoće - ako su stabla lošija od stabala srednje kakvoće.

Kakvoća sastojine ocjenjuje se na temelju reprezentativnih uzoraka stabala iz vladajućeg i suvladajućeg sloja.

Članak 16.

Drvena zaliha određuju se izmjerom prsnih promjera i visina živih stabala iznad taksacijske granice i izračunava na temelju utvrđenog tarifnog niza (uređajne jednoulazne tablice) za pojedine vrste drveća, a iskazuje se posebice za svaki odsjek. Suha i bolesna stabla evidentiraju se posebice.

Tarifni niz određuje se za svaku vrstu drveća koja je zastupljena više od 10 posto po drvnoj zalihi u svakom odjelu odnosno odsjeku na temelju visinske krivulje i volumnih tablica. Odsjeci se grupiraju po uređajnim razredima, bonitetima i starosti.

Visinska krivulja ustrojava se na temelju izmjerenih visina nasumce odabranih stabala tako da se svakom debljinskom stupnju izmjeri pet do deset visina.

Mjerenje prsnih promjera stabala, osim u sastojinama koje se kao glavni prihod predviđaju za sječu u idućih 10 godina, obavlja se na primjernim površinama (prugama, krugovima) uzimajući od ukupne površine odjela odnosno odsjeka:

1. u jednodobnim sastojinama, najmanje:
 - 2 posto u drugom dobnom razredu kod prve izmjere;
 - 5 posto u sastojinama do dvije trećine ophodnje;
 - 10 posto u sastojinama iznad dvije trećine ophodnje;
2. u raznodobnim sastojinama, najmanje:

- 5 posto u kojima je stablimičan raspored stabala;

- 10 posto u kojima je grupimičan raspored stabala;

3. u sastojinama srednjih šuma stabla iz sjemena i iz panja evidentiraju se posebice, a mjere se kao u točki 1. ovoga stavka;

4. u plantažama se može primjenjivati i drugi način izmjere.

U jednodobnim sastojinama koje se u sljedećih 10 godina predviđaju za sječu, mjere se sva stabla.

Broj stabala, temeljnica i drvna zaliha ne iskazuju se u sastojinama prvoga dobnog razreda, šikarama, šibljacima, garizima i na šumskom zemljištu obraslom drvećem ispod taksacijske granice.

Članak 17.

Bonitet staništa sastojine određuje se:

1. u jednodobnim sastojinama na osnovi starosti sastojine i srednje sastojinske visine srednjeg plošnog stabla;

2. u raznodobnim sastojinama prema promjeru i visini dominantnih stabala.

Članak 18.

Prirast drvne zalihe određuje se metodom izvrtaka:

1. u jednodobnim sastojinama na temelju tečajnog debljinskog prirasta;

2. u raznodobnim sastojinama na temelju vremena prijelaza.

Izvrci se uzimaju za glavne vrste drveća u svakom odjelu i odsjeku gdje je drvna zaliha određena mjerenjem.

U jednodobnim sastojinama odsjeci se grupiraju po uređajnim razredima, bonitetima i starosti, a u raznodobnim sastojinama po uređajnim razredima i bonitetima. U svakoj grupi uzimaju se izvrci sa 5 do 10 stabala po debljinskom stupnju. U srednjim šumama prirast se određuje posebice za stabla iz sjemena i panja.

U niskim sastojinama, osim panjača, određuje se samo prosječni dobni prirast drvne zalihe.

Iznimno od stavka 3. ovoga članka, u jednodobnim sastojinama koje se predviđaju za oplodnu sječu u idućih 10 godina prirast drvne zalihe obračunava se prema prirastu koji

je određen prijašnjom osnovom odnosno programom, a može se odrediti i kontrolnom metodom.

Članak 19.

Ciljevi gospodarenja šumama jesu:

1. osiguranje potrajnosti ekosustava;
2. održavanje i poboljšavanje općekorisnih funkcija šuma;
3. napredno i potrajno gospodarenje te uporaba šuma i šumskih zemljišta tako i toliko da se održavaju njihova biološka raznolikost, produktivnost, sposobnost obnavljanja, vitalnost i potencijal, i da ispune, sada i u budućnosti, bitne gospodarske, ekološke i socijalne funkcije na lokalnoj i globalnoj razini te da to ne šteti drugim ekosustavima.

Članak 20.

Ciljevi gospodarenja šumama određuju se po uređajnim razredima, tako da:

1. donja granica ophodnje u jednodobnim sastojinama prema glavnim vrstama drveća bude:

Vrsta drveća	Sjemenjače	Panjače
- hrast, crni	140 godina	40 godina
- katalpa, medunac	120 godina	40 godina
- bučva, javor	100 godina	40 godina
- cer. jasce, obični grab, bijest	80 godina	40 godina
- joha, crni grab, bjelogabič,		
trnjava	60 godina	30 godina
- lipa, bijest	50 godina	20 godina
- bešen, bagrem, breza, ostala		
mekka bjelogorica (OMB)	40 godina	20 godina
- domaća topola, vrba,	30 godina	20 godina
- sve vrste drveća u maloj		10 godina
- jele	100 godina	
- smreke: crni i obični bor,	80 godina	
- borovac, alpski i primorski bor,		
arš, duplazna, ostala crnogorica		
(OC)	60 godina	
2. promjeri sječive zrelosti u razno-	iznad 50 cm	
dobnim sastojinama		

Ophodnja plantaža brzorastućih vrsta drveća određuje se elaboratom podizanja.

Ophodnja i promjeri sječive zrelosti u panjačama koje se prirodnim putem prevode u sjemenjače smanjuju se 30 posto od utvrđenih donjih granica ophodnji i sječive zrelosti sjemenjača iz stavka 1. ovoga članka.

Ophodnja plantaža brzorastućih vrsta drveća određuje se elaboratom podizanja.

Ophodnja i promjeri sječive zrelosti u panjačama koje se prirodnim putem prevode u sjemenjače smanjuju se 30 posto od utvrđenih donjih granica ophodnji i sječive zrelosti sjemenjača iz stavka 1. ovoga članka.

Ophodnja i promjeri sječive zrelosti iz stavka 1. ovoga članka mogu iznimno biti niže u sastojinama:

1. loše kakvoće i zdravstvenog stanja;
2. obrasta ispod 0.50.

Članak 21.

Jednostavna biološka reprodukcija šuma obuhvaća:

1. pripremne radove za obnovu sastojina:

- uređenje donje etaže;
- čišćenje tla od korovske vegetacije;
- rahljenje tla;
- površinsko odvodnjavanje;

2. sjetvu i sadnju šumskog sjemena i šumskoga sadnog materijala:

- sjetva i sadnja šumskog sjemena i šumskoga sadnog materijala;
- popunjavanje nedovoljno obnovljenih šuma i šumskog zemljišta sjetvom i sadnjom;

3. radove na njezi sastojina:

- njega pod zastorom stare sastojine;
- njega podmlatka;
- njega mladika;
- čišćenje sastojina;
- prorjeđivanje sastojina (u II. dobnom razredu);

4. radove na obnovi i njezi degradiranih sastojina (resurekcija, trijebljenje i dr.);

5. odabiranje i obilježavanje stabala za sječu;

6. zaštitu:

- čuvanje;
- od požara;
- od biljnih bolesti i štetnika;
- od divljači, domaćih životinja i štetne faune (podizanje, održavanje i uklanjanje ograda, postavljanje otrovnih meka za sitne glodavce i dr.);

7. prosijecanje i održavanje prosjeka, gospodarskog razdjeljenja, svijetlih pruga i održavanje izvora;

8. izradu šumskogospodarske osnove, osnova i programa i njihovih revizija te godišnjeg plana gospodarenja iz članka 32. stavka 7. Zakona.

Članak 22.

Proširena biološka reprodukcija šuma obuhvaća:

1. pošumljavanje neobraslog šumskog zemljišta i podizanje plantaža brzorastućih vrsta drveća na novim površinama, rekonstrukciju i konverziju niskog uzgojnog oblika i degradiranih šuma u visoki uzgojni oblik (koji se ne provode preredom), radove na sanaciji i obnovi sastojina koje su oštećene požarom, sušenjem ili propadanjem šuma:

- pripremni radovi;
 - sjetva i sadnja šumskog sjemena i šumskog sadnog materijala;
 - radovi na njezi sastojina do 1/5 ophodnje;
 - opažanje, otkrivanje, identificiranje i suzbijanje štetočinja bilja do 1/5 ophodnje;
 - mjere zaštite od požara do 1/5 ophodnje (presijecanje protupožarnih prosjeka, podizanje objekata za opažanje, nabava opreme protupožarne zaštite i sl.);
2. uređenje donje etaže odnosno sloja podrasta i grmlja radi očuvanja tla u sastojinama koje se suše ili propadaju;
3. izgradnja šumskih prometnica koje služe za ostvarivanje programa proširene biološke reprodukcije šuma;
4. kupnju šuma i šumskog zemljišta;
5. izradu i provedbu programa proširene biološke reprodukcije šuma po godinama.

Radovi iskazani u stavku 1. ovoga članka obvezno se određuju šumskogospodarskom osnovom, osnovama i programima.

Članak 23.

Na površinama gdje je provedena čista sječa, sjetva i sadnja šumskim sjemenom i šumskim sadnim materijalom obavlja se u istom vegetacijskom razdoblju ili najkasnije na početku slijedećega vegetacijskog razdoblja.

Popunjavanje se obavlja najkasnije treću godinu nakon dovršnog sjeka na cjelovitim površinama neuspjelog pomlađivanja iznad 2 ara.

Umjetno podignute sastojine popunjavaju se do obraslosti na temelju osnove odnosno programa.

Članak 24.

Njega podmlatka i mladika sastojina obavlja se najmanje dvaput, a prema stanju sastojina i više puta za vrijeme važenja osnove odnosno programa.

Čišćenje sastojina obavlja se jedanput na svaka dva metra visinskog prirasta.

Članak 25.

Radi zaštite tla od zakorovljenja odnosno zamočvarenja, površine sječina nastalih sječom stabala zbog sušenja i propadanja, ako su veće od 0.1 hektara s užom stranicom većom od visine dominantnih stabala u odsjeku, moraju se sanirati odmah ili najkasnije do kraja idućega vegetacijskog razdoblja nakon izvršene sječe.

Sanacija površina iz stavka 1. ovoga članka provodi se njegom i čišćenjem, odnosno podizanjem donje etaže, podsadnjom odgovarajućim šumskim vrstama i njegom, kao radovima proširene biološke reprodukcije šuma.

Članak 26.

Mjere zaštite i čuvanja šuma obuhvaćaju:

1. zaštitu šuma od štetočinja bilja:

- utvrđivanje i identificiranje prisutnih štetočinja bilja;
- provođenje mjera preventive i kurative;
- suzbijanje štetočinja bilja biološkim mjerama i manje štetnim sredstvima za zaštitu bilja;

2. mjere za zaštitu šuma od požara:

- izgradnja, uređenje i održavanje potrebne mreže protupožarnih prosjeka koja mora osiguravati pristup vozilima;
- izgradnja i održavanje potrebnog broja promatračnica;
- kupnja opreme za opažanje, dojavu i gašenje požara;
- razvrstavanje sastojina prema stupnju ugroženosti od požara;
- održavanje izvora i čatrnja te osiguravanje izgradnje akumulacija za vodu;

- terestrična motrenja, aviomotrenja i satelitska motrenja;

3. mjere za zaštitu tla i stabala:

- izbor načina rada koji najmanje oštećuje tlo i stabla prilikom sječe, izrade drvnih sortimenata, mrežom izvoznih vlaka, iznošenjem i izvlačenjem;

- prestanak rada na iznošenju i izvlačenju kad se tlo trajno oštećuje.

Članak 27.

Etat se određuje prema proizvodnim mogućnostima i stanju sastojina na razini gospodarske jedinice.

Etat iz stavka 1. ovoga članka određuje se za svaki uređajni razred, po odsjecima i vrsti drveća, a razrađuje se po grupama sortimenata na razini gospodarske jedinice.

Potrajnost prihoda etata planira se po uređajnim razredima i po mogućnosti na razini gospodarske jedinice.

Članak 28.

Etat glavnog prihoda i prethodnog prihoda za visoke regularne šume određuje se ovako:

- etat glavnog prihoda po metodi razmjera dobnih razreda, usporedbom stvarnog i normalnog razmjera dobnih razreda za svaki uređajni razred posebice, uzimajući u obzir ekološke i gospodarske prilike;

- etat prethodnog prihoda (proreda) na temelju njege šuma prorjeđivanjem za svaku sastojinu po odjelima odnosno odsjecima, uspoređujući stojbinske prilike, drvenu zalihu, strukturu i dob sastojine s normalnim stanjem.

Etat prebornih šuma određuje se za svaki odjel odnosno odsjek na osnovi normalne drvene zalihe i prirasta te strukture stvarne drvene zalihe po debljinskim stupnjevima.

U šumama srednjeg uzgojnog oblika etat se određuje posebice za stabla iz sjemena, a posebice za stabla iz panja.

U šumama niskog uzgojnog oblika etat se određuje za svaki odjel odnosno odsjek:

- u panjačama kojima je cilj gospodarenje panjačama, kao za visoke regularne šume;

- površinski u ostalim oblicima niskih sastojina u kojima su predviđene konverzija i rekonstrukcija, a sječiva drvena zaliha iskazuje se orijentacijski.

Intenzitet sječe u prebornim šumama ne može biti veći od 25 posto drvene zalihe u odjelu odnosno odsjeku.

Za zaštitne šume i šume s posebnom namjenom određuje se usmjereni etat, u skladu sa svrhom zbog koje su takvima proglašene, radi osiguranja obnove i održavanja stabilnosti ekosustava, uz obrazloženje metode obračuna etata.

U šumama koje nisu obuhvaćene osnovom i programom gospodarenja smije se odobriti sječa do visine 50 posto prirasta odnosno 1.5 posto drvene zalihe.

Članak 29.

U jednodobnim sastojinama užita drvena zaliha razvrstava se na redoviti, izvanredni i slučajni glavni prihod te na redoviti i slučajni prethodni prihod.

U redoviti glavni prihod ulazi užita drvena zaliha predviđena osnovom odnosno programom za sječu.

U izvanredni glavni prihod ulazi drvena zaliha užita na površinama koje će se trajno upotrebljavati u druge svrhe (površine izdvojene iz šumskogospodarskog područja, prometnice, prosjeke, trase elektrovođa, kanali i dr.).

U glavni slučajni prihod ulazi užita drvena zaliha u odsjecima koji ulaze u glavni prihod, a nije predviđena osnovom odnosno programom.

U redoviti prethodni prihod ulazi užita drvena zaliha predviđena osnovom odnosno programom za sječu.

U slučajni prethodni prihod ulazi sva užita drvena zaliha koja nije predviđena osnovom odnosno programom za sječu, a nije ušla u glavni prihod.

Za količinu užite drvene zalihe izvanrednog i slučajnog prethodnog prihoda umanjuje se redoviti prethodni prihod u gospodarskoj jedinici.

Članak 30.

U raznodobnim sastojinama užita drvena zaliha razvrstava se na redoviti, izvanredni i slučajni prihod.

U redoviti prihod ulazi drvena zaliha predviđena osnovom odnosno programom za sječu.

U izvanredni prihod ulazi drvena zaliha posječena na površinama koje će se trajno upotrebljavati u druge svrhe (površine izdvojene iz šumskogospodarskog područja, prometnice, prosjeke, kanali i dr.).

U slučajni prihod ulazi posječena drvena zaliha koja nije predviđena osnovom odnosno programom.

Za količinu posječene drvene zalihe izvanrednog i slučajnog prihoda raznodobnih sastojina umanjuje se redoviti prihod.

Članak 31.

Doznačena drvena zaliha iz članka 29. i 30. ovoga pravilnika unosi se u knjižice doznake. U knjižicama doznake drvena zaliha se obračunava prema istim tablicama po kojima je bila izračunana u osnovi odnosno programu.

Članak 32.

Obnova sastojina obavlja se šumskim vrstama drveća koje su na tom staništu autohtone ili udomaćene, a osiguravaju najveću ekološku i gospodarsku vrijednost.

Mješovite sastojine imaju prednost pred čistim sastojinama, pri čemu glavne vrste drveća moraju biti zastupljene s najmanje 70% u dobi utvrđene ophodnje.

Članak 33.

Jednodobne sastojine obnavljaju se prirodnim putem oplodnim (postupičnim) sječama.

Oplodna sječa može početi pet godina prije utvrđene ophodnje, a može završiti u tijeku jednog polurazdoblja.

U sastojinama za koje je osnovom odnosno programom predviđena oplodna sječa može se provoditi naplodni sjek:

1. u godini dobrog uroda šumskog sjemena glavne vrste drveća;
2. ako se prije naplodnog sjeka unese odgovarajuća količina šumskog sjemena glavne vrste drveća neposredno prije sječe.

Dovršni sjek provodi se kad je najmanje 70 posto površine odsjeka pokriveno podmlatkom koji je sposoban za samostalan razvoj.

Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka mogu se:

- niske sastojine prevoditi u visoke sastojine čistim sječama i pošumljavanjem, ako to nije moguće oplodnim sječama;
- sastojine vrba i topola posjeći čistom sječom i pošumiti sadnicama ili vegetativnim dijelovima;

- sastojine bagrema nakon čistih sječa obnoviti izbojcima iz žilja.

Iznimno od odredbe stavka 4. ovoga članka dovršni sjek može se provoditi na dobro pomlađenim dijelovima odsjeka površine veće od 2 hektara.

Raznodobne sastojine obnavljaju se prirodnim putem, sječom u grupama ili stablimično u ophodnjicama ne kraćima od pet ni dužima od 10 godina.

Članak 34.

U šumama i na šumskim zemljištima mogu se uzgajati one vrste divljači koje obitavaju u ekosustavu, osim u uzgajalištima divljači i zvjerinjicama, u skladu s osnovom odnosno programom.

U obračunu lovnoproizvodnih površina za krupnu divljač iz obračuna se izuzimaju površine prvoga dobnog razreda (osim za divlju svinju) i površine u fazi oplodnih sječa.

Osnovom odnosno programom ograničuje se broj one vrste divljači koja može učiniti veću gospodarsku štetu šumi i šumskom zemljištu.

Članak 35.

Otvorenost šuma određuje se na temelju dužine šumskih i javnih prometnica koje su koristive cijelu godinu.

Prometnica kad prolazi kroz šumu uzima se u račun cijelom dužinom, a ako:

1. prolazi granicom dviju gospodarskih jedinica, odjela odnosno odsjeka, dužina se dijeli proporcijalno dužini tih granica;
2. prolazi rubom šume 50 posto svoje dužine.

Javne prometnice uzimaju se u račun otvorenosti ako mogu služiti za utovar i prijevoz drvnog materijala cijele godine.

Članak 36.

Sporadni šumski proizvodi mogu se iskorištavati, ako ne ugrožavaju stabilnost ekosustava i u opsegu koji ne umanjuje općekorisne funkcije šuma, u skladu s osnovom odnosno programom, a:

1. pašarenje se može dopustiti sitnoj stoci na površinama šuma i šumskih zemljišta većima od 50 hektara, a krupnoj stoci većima od 100 hektara, pod uvjetom da tim površinama nisu obuhvaćene površine prvoga dobnog razreda, u fazi obnove odnosno konverzije te na površinama na kojima je izvršena resurekcija u protekle tri godine, uz obvezno čuvanje stoke;

2. brst se može dopustiti u skladu s odredbama Zakona;
3. žirenje se može dopustiti na suvislim površinama šuma i šumskih zemljišta većim od 300 hektara, pod uvjetom da istim šumama nisu obuhvaćene sastojine prvoga dobnog razreda i u fazi obnove. Iznimno se može dopustiti žirenje i na šumskim površinama manjima od 300 ha, ako su odvojene od ostalih šuma odnosno ako tvore enklave u poljoprivrednim površinama, a ispunjavaju uvjete iz ove točke;
4. skupljanje gljiva te ljekovitog i ukrasnog bilja može se dopustiti u količinama koje ne ugrožavaju opstanak i širenje u svom arealu vrste koja se skuplja;
5. branje plodova kupina, malina, drijenka, lješnjaka, šipka i bazge može se dopustiti;
6. skupljanje žaba i puževa nije dopušteno u šumama i na šumskim zemljištima;
7. skupljanje plodova kestena i šumskih voćkarica može se dopustiti u vrijeme njihove zriobe;
8. sjemenje i plodove šumskih vrsta drveća dopušteno je skupljati;
9. iskorištavanje pijeska, šljunka i kamena iznimno se može dopustiti, u skladu sa Zakonom o propisima u rudarstvu;
10. iskorištavanje humusa i gline može se dopustiti, ako bitno ne narušava ekosustav;
11. pašarenje, brst i žirenje te skupljanje i odvožnja šušnja, granja, šljunka i pijeska, ne može se dopustiti na bujičnom području.

Osnovom odnosno programom određuje se broj krupne i sitne stoke kojoj su dopušteni pašarenje, brst i žirenje po jedinici površine šuma i šumskog zemljišta uz popis površina na kojima se dopuštaju navedene radnje.

Članak 37.

Odredbe članka 2. do 36. ovoga pravilnika odgovarajuće se primjenjuju na izradu šumskogospodarske osnove, osnove i programa.

III. ŠUMSKOGOSPODARSKA OSNOVA

Članak 38.

Šume i šumska zemljišta obuhvaćena šumskogospodarskim područjem prostorno se uređuju tako da se osigurava jedinstveno gospodarenje šumskim ekosustavom, uz optimalno iskorištenje općekorisnih funkcija šuma, uzimajući u obzir specifičnost klime, tla, flore i faune.

Šume i šumska zemljišta prostorno se uređuju ovisno o:

- biljno-zemljopisnim i prirodnim cjelinama;
- orografskim i hidrološkim prilikama (konfiguracija, veći vodotoci, otoci, poluotoci, bujična područja i sl.);
- odnosu prema većim urbanim i ruralnim cjelinama;
- opterećenosti šuma i šumskih zemljišta posjetiteljima;
- namjeni prostora određenoj posebnim propisima;
- postojećim i planiranim prometnicama i komunikacijama.

Članak 39.

Šumskogospodarsko područje dijeli se na gospodarske jedinice.

Gospodarske jedinice obrojčavaju se brojevima u nizu od sjeveroistočnog dijela područja do krajnjeg juga. Gospodarske jedinice mogu biti sastavljene od više šumskih predjela, a dijele se na odjele i odsjeke. Granice gospodarskih jedinica u brdskim predjelima su prirodne (hrptovi, vododijelnice, veći vodotoci i sl.), a u nizinskim predjelima mogu biti prirodne i umjetne (veći vodotoci, vodene površine, ceste, prosjeke i sl.).

Postojeće gospodarsko razdjeljenje na odjele, u pravilu se zadržava, a u slučaju promjene povezuju se stara i nova podjela.

Članak 40.

Šumskogospodarska osnova izrađuje se za šumskogospodarsko područje Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: šumskogospodarsko područje) i sadržava:

1. uređajni zapisnik;
2. iskaz površina šuma i šumskih zemljišta
3. tablicu površina šuma i šumskih zemljišta prema namjeni;
4. tablicu dobnih i debljinskih razreda;
5. osnovu šumskouzgojnih i drugih obveznih radova;
6. osnovu sječa glavnog i prethodnog prihoda (regularne šume);
7. opću osnovu sječa (preborne šume);

8. prikaz etata po sortimentima;
9. plan investicijskih ulaganja;
10. osnovu zaštite šuma;
11. osnovu gospodarenja faunom;
12. plan izrade i revizije osnova i programa;
13. plan iskorištavanja sporednih šumskih proizvoda;
14. prikaz imovinsko-pravnih odnosa;
15. gospodarsko-financijsku osnovu;
16. grafičke prikaze drvne zalihe i prirasta po dobnoj i debljinskoj strukturi i druge;
17. pregledne i specijalne karte;
18. evidencije o izvršenim radovima određenima prijašnjom i važećom šumskogospodarskom osnovom.

Podaci iz stavka 1. ovoga članka iskazuju se prema pravu vlasništva i drugim stvarnim pravima na šume i šumska zemljišta.

Članak 41.

Uređajni zapisnik sadržava:

Uvod

I. Opis područja:

1. površine;
2. povijesni podaci;
3. prirodne značajke:
 - orografske i hidrografske prilike;
 - geološka podloga;
 - tlo;

- klima;
- flora;
- ekološkogospodarski tipovi;
- fauna.

4. općekorisne funkcije šuma:

- zaštita tla, prometnica i drugih objekata od erozije, bujica i poplava;
- utjecaj na vodni režim i hidroenergetski sustav;
- utjecaj na plodnost tla i poljoprivrednu proizvodnju;
- utjecaj na klimu;
- zaštita i unapređenje ljudskog okoliša;
- stvaranje kisika i pročišćivanje atmosfere;
- rekreativna, turistička i zdravstvena funkcija;
- utjecaj na faunu i divljač.

II. Dosadašnje gospodarenje šumama i šumskim zemljištima:

1. prikaz dosadašnje organiziranosti šumarstva;
2. prikaz dosadašnjega gospodarenja šumama i šumskim zemljištima (uređivanje šuma, šumskouzgojni radovi, provedba etata i užita drvena zaliha, zaštita šuma, investicijsko ulaganje, šumske prometnice, podaci o općekorisnim funkcijama šuma i sl.).

III. Sadašnje stanje šuma:

1. površina, drvena zaliha i prirast razvrstani po dobnoj i debljinskoj strukturi te uređajnim razredima;
2. histogrami, funkcije i tablice;
3. zdravstveno stanje šuma.

IV. Buduće gospodarenje:

1. prostorno uređivanje šuma;

2. cilj i način gospodarenja:

- općenito;
- po uređajnim razredima;
- općekorisne funkcije šuma;

3. uređivanje šuma;

4. prikaz predviđenih šumskouzgojnih radova;

5. plan iskorištavanja drvne zalihe i normalitet sastojina s obrazloženjem;

6. zaštita šuma;

7. investicijska ulaganja;

8. šumske prometnice;

9. gospodarenje faunom i divljači;

10. sporedni šumski proizvodi.

V. Vrijeme sječe i izvlačenja iz šuma.

VI. Opći razvoj šumskogospodarskog područja s posebnim osvrtom na:

1. razvoj industrije;
2. razvoj drugih djelatnosti;
3. značenje šuma za oblikovanje kulture područja i stvaranje prirodne ravnoteže prostora.

VII. Obrazloženje utvrđene ekološke i gospodarske podloge za biološko poboljšavanje šuma i povećavanje šumske proizvodnje za razdoblje od 10 godina i orijentacijski za sljedećih 10 odnosno 20 godina.

VIII. Usklađenost osnove gospodarenja s odrednicama Prostornog plana Republike Hrvatske.

Članak 42.

Osnovom šumskouzgojnih i drugih obveznih radova propisuju se šumskouzgojni radovi jednostavne i proširene biološke reprodukcije šuma.

Radovi proširene biološke reprodukcije šuma planiraju se naturalno i financijski u okviru izdvojenih i osiguranih sredstava za namjenu dijela proširene biološke reprodukcije šuma.

Članak 43.

Planom iskorištavanja drvne zalihe određuje se količina drvne zalihe (etat) koja se planira posjeći u tijeku valjanosti šumskogospodarske osnove. Drvna zaliha se razvrstava po uređajnim razredima, vrsti drveća, polurazdobljima I/1 i I/2 i za II. gospodarsko razdoblje.

Drvna zaliha iz stavka 1. ovoga članka ne smije se prekoračiti.

Članak 44.

Planom investicijskih ulaganja obuhvaća se izgradnja šumskih prometnica, objekata namijenjenih šumskoj proizvodnji i sredstava za osiguranje opreme za provedbu zaštite šuma, etata, šumskouzgojnih i drugih planiranih radova.

Ulaganja se planiraju naturalno i financijski s naznakom izvora financiranja za razdoblje od 10 godina.

Članak 45.

Plan izrade i revizije osnova i programa obuhvaća površine uređenih i neuređenih šuma, popis postojećih osnova odnosno programa s redoslijedom izrade i revizije za razdoblje od 10 godina s ukupnim opsegom radova i prikazom imovinsko-pravnih odnosa na šumskogospodarskom području po gospodarskim jedinicama.

Članak 46.

Gospodarsko-financijska osnova izrađuje se za vrijeme od 20 godina i orijentacijski za daljnjih 20 godina, a sadržava bilancu sredstava šumskogospodarskog područja s izvorima sredstava i rashodima za razdoblje od 10 godina prema naturalnim i financijskim pokazateljima u godini izrade šumskogospodarske osnove.

Članak 47.

Grafički prikaz drvne zalihe (stvarne i normalne) i etata po dobnoj i debljinskoj strukturi izrađuje se po uređajnim razredima te zbirno za šumskogospodarsko područje, i to:

1. grafički prikaz dobnih i debljinskih razreda po površini i drvnoj zalihi;
2. grafički prikaz drvne zalihe prije i poslije sječe prebornih šuma.

Članak 48.

Pregledne i specijalne karte šumskogospodarskog područja izrađuju se u mjerilu 1 : 300000, a mogu se izrađivati i u krupnijem mjerilu.

Pregledne karte izrađuju se pri izradi šumskogospodarske osnove i svakih 10 godina, a kod redovite i izvanredne revizije ako je potrebno.

U preglednu kartu ucrtavaju se međe gospodarskih jedinica, međe vlasništva, javne i šumske prometnice, zaštitne šume, šume s posebnom namjenom, ugroženosti od požara, bujična, erozivna i poplavna područja te vodotoci i vodene površine. Pri prvoj izradi šumskogospodarske osnove izrađuju se geološko-litološke, pedološke, fitocenološke i tipološke karte.

Članak 49.

O izvršenim radovima predviđenima šumskogospodarskom osnovom vodi se godišnja evidencija po gospodarskim jedinicama.

Na kraju svake godine i po isteku I/1 polurazdoblja sastavlja se rekapitulacija za šumskogospodarsko područje, a podaci se upisuju do 31. ožujka za proteklu godinu.

Članak 50.

Obrasci ŠGO-1 do ŠGO-17 sastavni su dio šumskogospodarske osnove, otiskani su uz ovaj pravilnik i njegov su sastavni dio.

IV. OSNOVA

Članak 51.

Osnovom se određuje stanje šuma te vrsta i obujam radova u neposrednom gospodarenju šumama i šumskim zemljištima gospodarske jedinice.

Članak 52.

Odjelom se smatra trajna osnovna jedinica gospodarskog razdjeljenja šuma u okviru pojedine gospodarske jedinice. Odjeli se ustanovljuju radi lakšega gospodarenja, nadzora i orijentacije na terenu. Površina odjela, osim za neobraslo proizvodno šumsko zemljište, šikare, šibljake i garige, u pravilu ne može biti veća od 60 hektara. Veća površina odjela mora se obrazložiti opravdanošću odstupanja (izoliranosti, gravitacije i sl.).

U brdskim predjelima granice odjela se ustanovljuju, u pravilu, prema prirodnim svojstvima (hrptovima, grebenima, kosama, vodotocima i uvalama) ili prema umjetno stvorenim objektima (stalnim izvoznim putovima i prosjekama). U brdskom predjelu gdje nema izrazitih prirodnih granica, projektiraju se i izvode prosjeke širine 3 metra do 6 metara koje istodobno služe i kao protupožarne prosjeke.

U nizinskim predjelima granice su, u pravilu, prosjeke, stalni izvozni putovi i kanali ili prirodne granice (vodotoci). Širina prosjeka je 3 metra do 6 metara.

Brojevi odjela u gospodarskoj jedinici označuju se neprekidno, tako da se ne mogu ponoviti. Obrojčavanje se obavlja od sjevera prema jugu i od zapada prema istoku.

Odsjekom se smatra privremena najmanja osnovna površina gospodarskog razdjeljenja šuma unutar odjela s kojom se, kao sastojinom, posebno gospodari.

Unutar odjela sastojine se izlučuju u odsjeke prema načinu postanka, vrsti drveća, ekološko-gospodarskim tipovima, bonitetu stajbine, starosti, cilju gospodarenja, omjeru smjese, obrastu i kakvoći.

Najmanja površina odsjeka iznosi jedan hektar. Iznimno, u šikarama, šibljacima, makijama i garizima najmanja površina odsjeka može biti 5 hektara.

Neobraslo proizvodno zemljište izlučuje se u posebne odsjeke, ako je površina veća od 1 hektra.

Odsjeci neproizvodnog i neplodnog zemljišta iskazuju se samo u obrascu O-1.

Članak 53.

Geodetska izmjera i obilježavanje obuhvaćaju vlasničke međe (po pravu vlasništva), gospodarsko razdjeljenje i druge elemente od interesa za gospodarenje (putovi, objekti, grebeni, jarci, izvori i dr.).

Vlasničke međe gospodarskih jedinica, odjela i odsjeka unose se na gospodarske karte, a na terenu moraju biti trajno i vidljivo obilježene i jedinstvene na cijelom šumskogospodarskom području prema normizacijskom sustavu.

Za geodetsku izmjeru služe katastarske karte (standardne) i metode daljinskih istraživanja.

Pri reviziji osnova obnavljaju se vanjske međe (humci, jarci i dr.) i obavlja usporedba sa zemljišnim knjigama te se iskazuju i obrazlažu eventualne razlike.

Članak 54.

Osnova sadržava:

1. uređajni zapisnik;
2. iskaz površine šuma i šumskih zemljišta;
3. tablicu površine šuma i šumskih zemljišta prema općekorisnim funkcijama;

4. opis staništa i sastojina;
5. tablicu dobnih razreda regularnih šuma i tabelicu debljinskih razreda prebornih šuma;
6. osnovu šumskouzgojnih i drugih obveznih radova;
7. osnovu sječa glavnog i prethodnog prihoda u regularnim šumama i opću osnovu sječa u prebornim šumama;
8. prikaz etata po sortimentima;
9. osnovu zaštite šuma s popisom šuma prema stupnju ugroženosti od požara;
10. osnovu investicijskih ulaganja;
11. osnovu gospodarenja faunom;
12. plan sređivanja imovinsko-pravnih odnosa;
13. plan iskorištavanja sporednih šumskih proizvoda;
14. grafičke prikaze drvne zalihe i etata po dobnoj i debljinskoj strukturi;
15. osnovne, pregledne, specijalne i druge karte;
16. obračun dendrometrijskih podataka;
17. evidenciju o izvršenim radovima određenima osnovom.

Članak 55.

Uređajni zapisnik sadržava:

Uvod

I. Opis gospodarske jedinice:

1. povijesni podaci:

2. prirodne značajke:

- orografske i hidrografske prilike (vodotoci i podzemne vode);
- geološka podloga, tlo i opterećenost onečišćivačima;
- klima;

- vegetacija - biljna zajednica;

- ekološko-gospodarski tipovi;

3. općekorisne funkcije šuma:

- zaštita tla, prometnica i drugih objekata od erozije, bujica i poplava;

- utjecaj na vodni režim i na hidroenergetski sustav;

- utjecaj na plodnost tla i poljoprivrednu proizvodnju;

- utjecaj na klimu;

- zaštita i unapređenje ljudskog okoliša;

- stvaranje kisika i pročišćivanje atmosfere;

- rekreativna, turistička i zdravstvena funkcija;

- utjecaj na faunu i divljač.

II. Dosadašnja organiziranost šumarstva i gospodarenja šumama i šumskim zemljištima:

1. prikaz dosadašnje organiziranosti šumarstva;

2. prikaz dosadašnjega gospodarenja šumama i šumskim zemljištima s bilancom po odjelima i odsjecima:

- šumskouzgojni radovi;

- iskorištavanje drvne zalihe (etat);

- zaštita šuma;

- investicijska ulaganja;

- šumske prometnice;

- gospodarenje faunom i podaci o divljači;

- podaci o općekorisnim funkcijama;

- propadanje šuma i sl.

III. Sadašnje stanje šuma i šumskih zemljišta, način ustanovljivanja podataka i usporedba s prijašnjim stanjem:

1. površina;
2. drvene zalihe i prirasti;
3. tablice dobnih odnosno debljinskih razreda;
4. opis uređajnih razreda;
5. zdravstveno stanje.

IV. Buduće gospodarenje šumama i šumskim zemljištima:

1. cilj i način gospodarenja po uređajnim razredima;
2. općekorisne funkcije šuma;
3. šumskouzgojni radovi;
4. određivanje etata i obračun normaliteta s obrazloženjem;
5. zaštita šuma;
6. šumske prometnice;
7. gospodarenje faunom;
8. lovno gospodarenje;
9. iskorištavanje sporednih šumskih proizvoda.

V. Vrijeme sječe i izvlačenja iz šume.

VI. Usklađenost osnove s prostornim planom županije.

Članak 56.

Iskaz površina sadržava podatke o površinama šuma i šumskih zemljišta po odjelima i odsjecima, s obrazloženjem nastalih promjena u površinama za proteklo polurazdoblje.

Posebno se određuju površine šuma i šumskih zemljišta prema namjeni. Ukupna površina šuma iskazuje se po županijama i općinama.

Članak 57.

Opis staništa i sastojina prikazuje pripadnost uređajnom razredu, stanje šuma pojedinog odjela odnosno odsjeka s podacima o ekološko-gospodarskom tipu, elementima staništa, obrastu, sklopu, dužini privlačenja, kakvoći, starosti, bonitetu, ophodnji ili ophodnjici.

Elementi staništa su ovi:

1. nagib - iskazuje se u stupnjevima, od najmanjega do najvećega;
2. nadmorska visina - iskazuje se kao prosječna nadmorska visina u nizinskim šumama, a u brdskim i gorskim kao najniža i najviša nadmorska visina za svaki odjel odnosno odsjek;
3. ekspozicija - označuje se velikim početnim slovima strana svijeta;
4. razvedenost zemljišta - označuje se kao "ravničasto", "brežuljkasto", "vrtačasto", "strana", "hrbat" i sl.;
5. živi i mrtvi pokrov označuje se prema tome da li je zastrt slojem grmlja ili prizemnim rašćem, listincem ili humusom ili je bez pokrova.

Uz elemente staništa opisuju se površine koje su izložene poplavi ili eroziji s navodom o vremenskom trajanju poplava ili erozije.

Tarifa, broj stabala, temeljnica, prsni promjer, visina, drvena zaliha i prirast iskazuje se prema vrsti drveća i ukupno.

Temelnica, drvena zaliha i prirast iskazuju se ukupno i po hektaru prema vrstama drveća, a u prebornim šumama i po suženoj debljinskoj strukturi.

Posebice se iskazuje struktura broja stabala po vrstama drveća i debljinskim stupnjevima.

Članak 58.

Podaci u tablici dobnih razreda prikazuju se zbirno po uređajnim razredima razvrstani po vrstama drveća.

Članak 59.

Osnovom šumskouzgojnih i drugih radova predviđaju se pojedini radovi po odjelima odnosno odsjecima i zbirno za gospodarsku jedinicu.

Osnovom se određuju svi potrebni radovi jednostavne i proširene biološke reprodukcije šuma. Višekratni zahvati na istoj površini planiraju se u smjernicama gospodarenja prema potrebama i stanju sastojina. Radovi njege i čišćenja provode se bez obzira na povećanje starosti sastojine.

Za sastojine predzadnjega dobnog razreda kao i za sastojine zrele za sječu, a nisu u fazi oplodnih sječa mogu se propisati pripremni radovi obnove.

Članak 60.

Osnovom sječa glavnog i prethodnog prihoda jednodobnih sastojina i općom osnovom sječa raznodobnih sastojina propisuje se etat uređajnog razreda, odjela, odsjeka i ukupno. Veličina desetogodišnjeg etata gospodarske jedinice izračunava se vodeći računa o potrajnosti i prirodnoj obnovi šuma.

Propisani etat obvezan je po površini, a dopuštena su odstupanja po drvnoj masi u odsjeku:

1. u jednodobnim sastojinama:

- glavnog prihoda 15 posto drveća kod pripremnog i naplrodnog sjeka;
- u drugom dobnom razredu nema obveze po drvnoj masi;
- od drugog dobnog razreda do 2/3 obvezne ophodnje 20 posto;
- iznad 2/3 ophodnje do oplodne sječe 15 posto;

2. u raznodobnim sastojinama 20 posto.

Članak 61.

Otvorenost šuma gospodarske jedinice prikazuje se u kilometrima na 1000 hektara. Otvorenost odjela odnosno odsjeka određuje se na osnovi prosječne udaljenosti privlačenja i iznošenja drvnih sortimenata od sredine odjela odnosno odsjeka do tvrde prometnice ili vodenog puta, a iskazuje se u metrima.

Obračun potrebne otvorenosti šuma sadržava podatke o vrsti i dužini privlačenja u odnosu na smanjenje troškova izvoza drveta i provedbu šumskouzgojnih radova.

Članak 62.

Grafički prikaz stvarne i normalne drvne zalihe i etata po dobnj i debljinskoj strukturi izrađuje se za I/1 i I/2 polurazdoblje i II gospodarsko razdoblje i to:

1. grafički prikaz razmjera razvoja dobnih razreda po površini i drvnoj zalihi za jednodobne sastojine, panjače, makije i plantaže i po uređajnim razredima;
2. grafički prikaz drvne zalihe prije i poslije sječe raznodobnih sastojina razrađen na debljinske razrede i po uređajnim razredima.

Članak 63.

Za osnovu se izrađuju:

1. osnovna karta u mjerilu 1 : 10000 ili 1 : 5000 s topografskom podlogom, granicama odjela, odsjeka, katastarskih općina i po pravu vlasništva;
2. pregledna karta s topografskom podlogom u mjerilu 1 : 50000 ili krupnijem, u koju se ucrtavaju granice županija, općina, odjela, postojeće i planirane prometnice, odvodni jarci i drugi objekti namijenjeni šumskoj proizvodnji;
3. karta dobnih razreda za jednodobne sastojine u mjerilu 1 : 25000 ili krupnijem;
4. karta uređajnih razreda za jednodobne i raznodobne sastojine u mjerilu 1 : 25000 ili krupnijem;
5. karta načina gospodarenja (stablimično, grupimično) za raznodobne sastojine u mjerilu 1 : 10000 ili krupnijem;
6. karta utvrđenog etata u mjerilu-1 : 10000 ili krupnijem;
7. karta šumskouzgojnih radova u mjerilu 1 : 10000 ili krupnijem;
8. karta ugroženosti šuma od požara s naznakom potrebnih i izgrađenih promatračnica u mjerilu 1: 25000 ili krupnijem;
9. fitocenološka karta u mjerilu 1 : 25000 ili krupnijem;
10. pedološka karta u mjerilu 1 : 25000 ili krupnijem;
11. tipološka karta u mjerilu 1 : 25000 ili krupnijem.

Sadržaj karata iz stavka 1. točke 2. do 7. ovoga članka mogu se prikazati na dvije karte ili na više karata, a od točke 3. do 7. ovoga članka označuju se različitim bojama prema hrvatskom normizacijskom sustavu.

Članak 64.

Podaci o izvršenim radovima predviđenima osnovom upisuju se u evidencije do 1. ožujka za proteklu godinu.

Podaci o izvršenju glavnog i prethodnog prihoda evidentiraju se po površinama i drvnoj zalihi iz manuala doznaka. Podaci za površinu prikazuju se pri prvom redovitom zahvatu, a posječena drvena zaliha po godinama.

Podaci o izvršenim šumskouzgojnim radovima i zaštiti šuma obuhvaćaju obujam radova i količinu utrošenog materijala. Za šumsko sjeme i šumski sadni materijal potrebna je naznaka provenijencije.

Konačno preuzimanje i obračun šumskouzgojnih radova temelji se na ovjeri kakvoće i količine, što obavlja upravitelj šumarije i nakon toga se evidentiraju. Šumskouzgojni radovi, radovi na zaštiti šuma, sječi i izradi evidentiraju se po odjelima i odsjecima, a površina se iskazuje samo kod prvoga zahvata. Višekratni zahvati na istoj površini evidentiraju se posebice.

Šumskouzgojni radovi i radovi na zaštiti šuma koji su izvršeni u odjelu odnosno odsjeku, a nisu predviđeni osnovom, evidentiraju se kao radovi izvan propisa.

Podaci o sjetvi i sadnji, pošumljavanju, njezi, čišćenju te izvršenju etata označuju se na kartama iz članka 63. ovoga pravilnika tako da se za svaki odjel odnosno odsjek upisuju godina sječe, vrsta prihoda, posječena zaliha te godina izvršenog uzgojnog zahvata i površina.

Na kraju svake godine i po isteku I/1 polurazdoblja izrađuje se rekapitulacija evidentiranih podataka za gospodarsku jedinicu.

Članak 65.

U šumsku kroniku unose se kronološkim redom oni podaci koji nisu obuhvaćeni evidencijama, a odnose se na gospodarenje šumama i šumskim zemljištima gospodarske jedinice.

Šumska kronika vodi se po godinama u posebnoj knjizi. U šumsku kroniku unose se podaci o:

1. štetnom utjecaju važnijih elemenata nepogoda (štete uzrokovane vjetrom, mrazom, snijegom, tučom, sušom, poplavom, štetočinjama bilja, divljači, životinjama i sl.), kao i štetama koje je nanio čovjek;
2. urodu šumskog sjemena s naznakom vrste drveća i intenziteta uroda;
3. promjeni granice gospodarske jedinice;
4. fauni i lovu (opće stanje, napredovanje ili opadanje broja divljači, osobito rijetkih životinjskih vrsta i sl.);
5. čuvarskoj službi;
6. šumskim štetama;
7. načinu sječe i izrade, izvlačenju i izvozu drvnih sortimenata;

8. pokusima za znanstvena istraživanja;
9. iskorištavanju neobraslog proizvodnog zemljišta;
10. poplavama, bujicama, izgradnji cesta i vlaka, kanala, nasipa i dr.;
11. drugim važnijim događajima i okolnostima.

Članak 66.

Na gospodarenje zaštitnim šumama i šumama s posebnom namjenom u izradi osnova odgovarajuće se primjenjuju odredbe ovoga pravilnika koje se odnose na izradu osnova ako aktom kojim su takvima proglašene odnosno odredbama ovoga pravilnika nije drukčije određeno.

Članak 67.

Obrasci O-1 do O-16 sastavni su dio osnove, otiskani su uz ovaj pravilnik i njegov su sastavni dio.

V. PROGRAM

Članak 68.

Program se izrađuje za gospodarenje:

1. pojedinim šumama i šumskim zemljištima u državnom vlasništvu kojima iznimno gospodare tijela državne uprave i određene pravne osobe (članak 16. stavak 3. Zakona);
2. šumama i šumskim zemljištima na području krša;
3. zaštitnim šumama i šumama s posebnom namjenom;
4. šumama i šumskim zemljištima u privatnom vlasništvu.

Članak 69.

Odredbe članka 51. do 67. ovoga pravilnika odgovarajuće se primjenjuju i na izradu programa.

VI. GODIŠNJI PLAN GOSPODARENJA ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTIMA

Članak 70.

Godišnji plan gospodarenja šumama i šumskim zemljištima (u daljnjem tekstu: plan) izrađuje se kad ne postoji mogućnost pravodobne revizije odnosno obnove osnove ili programa.

Plan sadržava naročito:

1. opće podatke s obrazloženjem (bilanca izvršenja dosadašnje osnove odnosno programa po odjelima i odsjecima, obračun podataka, smjernice gospodarenja, potrebna izgradnja šumskih prometnica, kupnja opreme i sl.);
2. plan sječe glavnog i prethodnog prihoda jednodobnih sastojina odnosno plan sječe raznodobnih sastojina;
3. plan šumskouzgojnih radova;
4. plan radova na zaštiti šuma.

Planom se u prvom redu predviđaju radovi koji su bili određeni dosadašnjom osnovom odnosno programom, a nisu izvršeni.

Plan sječe glavnog i prethodnog prihoda jednodobnih sastojina odnosno plan sječe raznodobnih sastojina, u pravilu, ne može biti veći od prosječnoga godišnjeg etata, a plan šumskouzgojnih radova ne može biti manji od godišnjeg prosjeka određenog osnovom odnosno programom kojima je važnost istekla.

Plan se donosi po postupku propisanom za donošenje osnova i programa.

Evidencija o izvršenim radovima iz plana vodi se prema odredbama članka 64. ovoga pravilnika.

VII. REVIZIJA I OBNOVA

Članak 71.

Šumskogospodarska osnova podliježe postupku:

1. revizije u desetoj godini važenja;
2. izvanredne revizije pod uvjetima propisanim ovim pravilnikom, u skladu sa Zakonom.

Osnove i programi podliježu postupku:

1. revizije u desetoj godini važenja;
2. obnove u dvadesetoj godini važenja;

3. izvanredne revizije pod uvjetima propisanim ovim pravilnikom, u skladu sa Zakonom.

Izvanredna revizija iz stavka 1. točke 2. i stavka 2. točke 3. ovoga članka ne može se provoditi u zadnjoj godini važenja šumskogospodarske osnove, osnove i programa.

Revizija obnova i izvanredna revizija iz stavka 1. i 2. ovoga članka provodi se po postupku koji je propisan za donošenje šumskogospodarske osnove, osnove i programa.

Članak 72.

U postupku revizije i obnove šumskogospodarske osnove, osnove i programa izrađuju se bilance površina uređajnih razreda, užite drvne zalihe, šumskouzgojnih radova, izgradnje šumskih prometnica i ostalih obavljenih radova.

Bilance iz stavka 1. ovoga članka izrađuju se prema evidencijama izvršenih radova po godinama, vrsti prihoda, vrsti drveća i vrsti šumskouzgojnih radova. U osnovama i programima bilance se prikazuju po odjelima i odsjecima, a u šumskogospodarskoj osnovi po gospodarskim jedinicama.

Bilance iz stavka 1. ovoga članka izrađuju se s obrazloženjem, a podaci se upisuju u obrasce ŠGO-13, ŠGO-15 do ŠGO-17 i O-10 do O-16.

Članak 73.

Revizija osnova i programa iz članka 71. stavka 2. ovoga pravilnika izrađuje se računski, izuzevši izradu karata iz članka 63. stavka 1. točke 9., 10. i 11. ovoga pravilnika.

Za reviziju osnova i programa iz stavka 1. ovoga članka obvezno se provode radovi:

1. obilježavanja vlasničkih međa i gospodarskog razdjeljenja;
2. opis sastojina svih odjela i odsjeka;
3. izmjera svih stabala u jednodobnim sastojinama koja se predviđaju za sječu kao glavni prihod idućih 10 godina;
4. izmjera stabala i ocjena kakvoće sastojina drugoga dobnog razreda koji se prvi put mjere;
5. provjera starosti sastojine drugog dobnog razreda;
6. izmjera površinskih promjena nastalih u gospodarskoj jedinici novim gospodarskim razdjeljenjem (izgradnja prometnica, promjena dužina provlačenja, kanala, dalekovoda, kalamiteta i sl.).

Na izradu obnove osnova i programa odgovarajuće se primjenjuju odredbe članka 51. do 67. ovoga pravilnika.

Članak 74.

Izvanredna revizija šumskogospodarske osnove izrađuje se kad se na šumskogospodarskom području ustanovi odstupanje od propisanog etata odnosno opsega šumskouzgojnih radova 10 posto i ako dođe do većih izdvajanja površina iz šumskogospodarskog područja.

Članak 75.

Izvanredna revizija osnova i programa izrađuje se kad se u tijeku gospodarenja šumama i šumskim zemljištima ustanove odstupanja od propisanog načina gospodarenja gospodarskom jedinicom zbog elementarnih nepogoda, štetočinja bilja, sušenja, propadanja šuma, stanja prirodne obnove ili sječe većih razmjera za potrebe infrastrukture, i to u:

1. ostvarivanju glavnog prihoda (redovitog, izvanrednog, slučajnog) 15 posto;
2. površinskim izmjenama kod realizacije redovnog glavnog prihoda, kao i izmjenama smjernica gospodarenja;
3. ostvarivanju prethodnog prihoda u jednodobnim sastojinama trećega dobnog razreda i starijima 20 posto.

Obračun postotka za postupak izvanredne revizije iz stavka 1. ovoga članka obavlja se računski na temelju postojeće evidencije. Taksacijska se izmjera obavlja ako se podaci ne mogu dobiti računski.

Utvrđena odstupanja iz stavka 1. ovoga članka moraju se obrazložiti u uređajnom zapisniku i upisuju se u obrasce O-2, O-3, O-6 do O-9, O-13 i O-14 kao i u karte i grafikone propisane ovim pravilnikom. Promjene dobivene računskim putem upisuju se crvenom bojom u postojeće obrasce.

Članak 76.

Pri izradi elaborata za postupak revizije, obnove i izvanredne revizije osnova i programa rabe se iste tablice koje su primjenjivane u prijašnjem obračunu drvne zalihe, a ako se rabe druge tablice valja dati obrazloženje eventualnih razlika nastalih zbog primjene drugih tablica.

Članak 77.

Iznimno od odredbe članka 75. ovoga pravilnika, izvanredna revizija se ne provodi kad se u pojedinim odjelima i odsjecima ustanove odstupanja od određenog načina sječe (grupimičnog ili stablimičnog).

VIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 78.

Na prvu izradu osnova i programa te njihove revizije odnosno obnove primjenjuje se odredba članka 39. stavka 2. ovoga pravilnika.

Članak 79.

Do izrade svih prirasno prihodnih tablica i uređajnih jednoulaznih tablica za pojedine vrste drveća domaćih autora mogu se primjenjivati tablice stranih autora.

Do izrade prirasno-prihodnih tablica za srednje i niske šume, odgovarajuće se primjenjuju prirasno-prihodne tablice za sjemenjače.

Za privatne šume i prvo uređivanje šuma na kršu ne moraju se određivati ekološkogospodarski tipovi.

Članak 80.

Stupanjem na snagu ovoga pravilnika prestaje važiti Pravilnik o uređivanju šuma ("Narodne novine" br. 52/94.).

Članak 81.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osam dana od dana objave u "Narodnim novinama".

Klasa: 011-02/97-01/11

Urbroj: 525-01-97-1

Zagreb, 22. siječnja 1997.

Ministar
poljoprivrede i šumarstva
mr. Zlatko Dominiković, v. r.